

# วิชาวรรณกรรมแบบเรียนภาษาไทย

THG4113

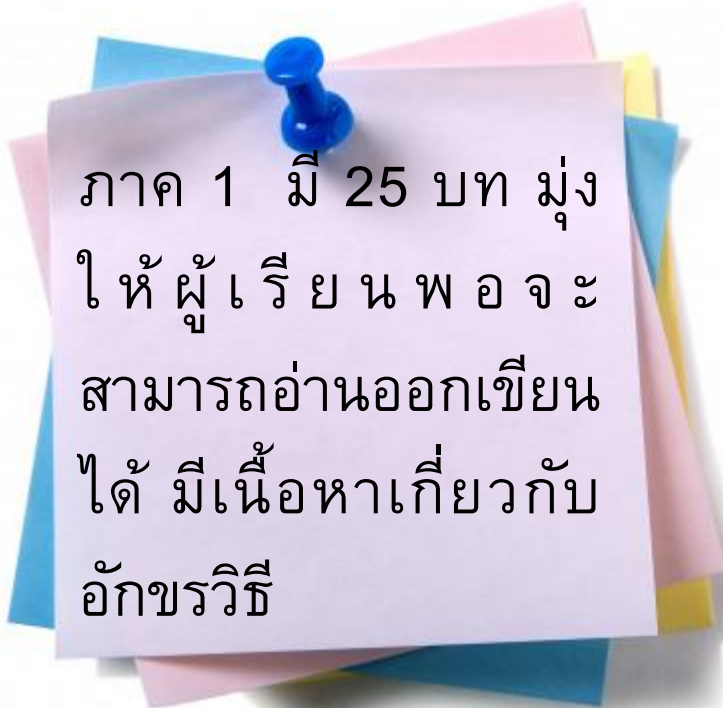


หัวข้อ แบบเรียนภาษาไทยในยุคเปลี่ยนแปลง  
(แบบเรียนใหม่ และแบบสอนอ่านใหม่ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี)

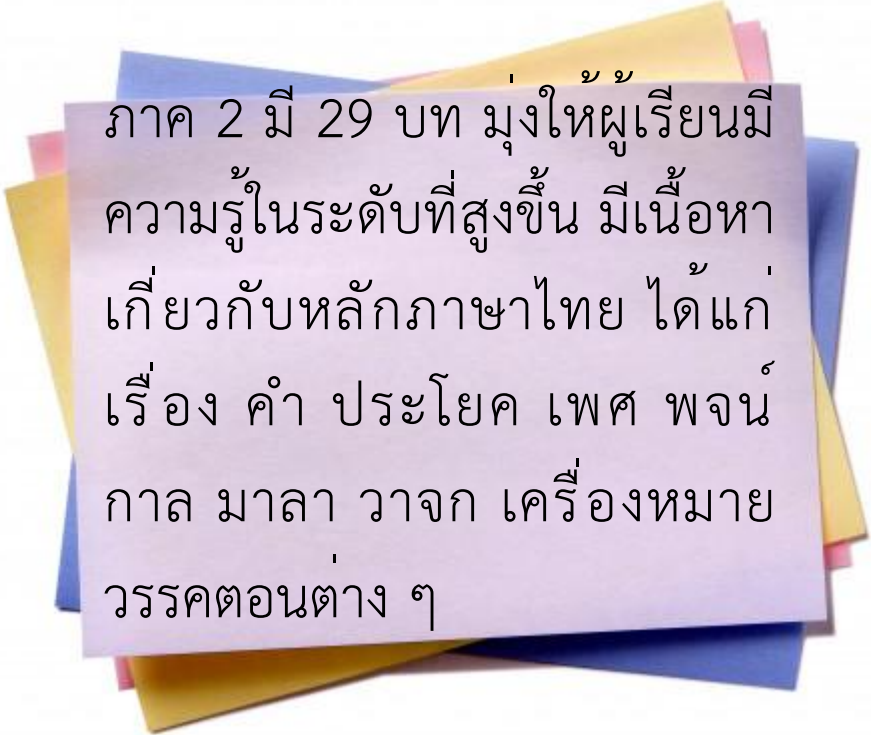
## แบบเรียนใหม่ และแบบสอนอ่านใหม่

**เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี** เป็นผู้เรียบเรียงแบบเรียนนี้  
เนื่องจากเห็นปัญหาว่า แม้ผู้เรียนจะเรียนแบบเรียนเร็วของ  
สมเด็จพระยาตำราจรรจาจนภาพจบแล้ว ก็ยังมีเด็กที่อ่าน  
หนังสือไม่ออก แบบเรียนนี้จึงมีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนเรียน  
ง่ายที่สุด และเกิดความเข้าใจมากที่สุด แต่ใช้เวลาน้อยที่สุด

## เนื้อหาในแบบเรียนใหม่ และแบบสอนอ่านใหม่



ภาค 1 มี 25 บท มุ่ง  
ให้ ผู้ เรี ย น พ อ จ ะ  
สามารถอ่านออกเขียน  
ได้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับ  
อักษรวิธี



ภาค 2 มี 29 บท มุ่งให้ผู้เรียนมี  
ความรู้ในระดับที่สูงขึ้น มีเนื้อหา  
เกี่ยวกับหลักภาษาไทย ได้แก่  
เรื่อง คำ ประโยค เพศ พจน์  
กาล มาลา วาจก เครื่องหมาย  
วรรคตอนต่าง ๆ

## เนื้อหาในแบบเรียนใหม่ และแบบสอนอ่านใหม่ (ต่อ)

การนำเสนอเนื้อหาแตกต่างและแปลกไปจากแบบเรียนเล่มอื่น ๆ เช่น สอนพยัญชนะ บ ป ก่อน โดยมีเหตุผลว่า รูปเส้นตรง จำง่าย เขียนง่าย

ปรากฏในคำนำ  
ของแบบเรียน

อาศัยหลักที่จะให้ง่ายนี้ แม่พยัญชนะ และ สระข้าพเจ้าก็  
ไม่ลำดับตามแผนเดิม ซึ่งเป็นแผนสำหรับผู้รู้ (แบ่งพยัญชนะ  
ตามฐานกรณ์) ข้าพเจ้าได้แบ่งตามรูปอักษรที่ง่ายแก่เด็กเป็น  
เกณฑ์ แทนที่จะวางยาเบื่อให้ตงคันด้วยเวียนพยัญชนะจนจบทั้ง  
๔๔ ตัว แล้วจึงผสมสระ ข้าพเจ้าก็ให้ตงคันกลางบรรทัด  
ด้วยตัว บ ซึ่งมีรูปเส้นตรง จำง่าย เขียนง่าย และผสมสระ  
รูปง่ายเช่นเดียวกัน ให้อ่านคำที่มีใจความเป็นภาษาคนทีเดียว  
เด็กเข้าเรียนวันแรกอ่านคำในภาษาของตัวออกก็ย่อมภูมิใจ และ  
เข้าใจทันทีว่าการเรียนหนังสือพอประโยชน์อะไร เพราะฉะนั้น  
ก็เท่ากับได้เลือกยาหม้อใหญ่ (คือเรียนตัวอะไรก็ไม่ทรงจำจำนวน  
ถึง ๔๔ ตัว ต้องเบื่อแล้วเบื่อเล่ากันอยู่แรมเดือน) มาข้อน

# เนื้อหาในแบบเรียนใหม่ และแบบสอนอ่านใหม่ (ต่อ)

## เริ่มต้นเนื้อหาของแบบเรียน ด้วยการสอนพยัญชนะ บ ป

บทที่ ๑

บ ป

ให้นักเรียน สังเกต ตัว พยัญชนะ ๒ ตัว ที่มีรูป  
คล้ายกัน คือ บ ป และอ่านออกเสียงให้ถูก แล้วจึง  
ให้รู้จักสระที่มีรูปคล้ายกัน คือ ำ ำ เ-ำ เลยประสม  
กับพยัญชนะที่รู้แล้ว อ่านเป็นคำ แต่การอ่านห้ามไม่ให้ออก  
ข้อสระ เช่น บ กับ ำ ต้องอ่าน บ ำ บำ ที่เดียว และ  
เมื่ออ่านเป็นคำแล้ว จะแบ่งเรียนเป็น ๓ บท ตามที่มี  
บรรทัดขึ้นไว้ก็ได้

## เนื้อหาในแบบเรียนใหม่ และแบบสอนอ่านใหม่ (ต่อ)

**พยัญชนะที่ให้เรียนก็ไม่ครบทุกตัว** ดังที่เสริมแสง พันธุ์มสุต (2530, น. 192) กล่าวถึงและแสดงความเห็นว่าเป็นการลดความยุ่งยากในการเรียน ดังนี้ “พยัญชนะที่กล่าวถึงในแบบเรียนนี้มีเพียง 36 ตัว เท่านั้น ขาดพยัญชนะที่ไม่ค่อยได้ใช้ในภาษาไทย คือ ข ค ฦ ฦ ฐ ฬ และพยัญชนะสันสกฤต ศ ษ ซึ่งนับว่าเป็นแบบเรียนที่ช่วยลดความยุ่งยากในการเรียนภาษาไทยได้มาก...”

ส่วน**สระ**ก็เริ่มจาก อา อำ เอา เพราะเป็นรูปสระง่าย ๆ นอกจากนี้ยังแยก

**มาตราเป็นเพียง 3 มาตรา** คือ มาตราแม่ ก กา มาตราตัวสะกด และมาตราตัวสะกดคำตาย

## เนื้อหาในแบบเรียนใหม่ และแบบสอนอ่านใหม่ (ต่อ)

เริ่มต้นสอนสระ  
อา อำ เอา

|   |   |    |    |    |    |    |    |
|---|---|----|----|----|----|----|----|
| ม | า | มา | บา | ปา | มา |    |    |
| น | า | นา | มา | บา | ปา | นา |    |
| จ | า | จา | จา | บา | ปา | มา | นา |
| ม | ำ | มำ | มำ | บำ | ปำ |    |    |
| น | ำ | นำ | นำ | มำ | บำ | ปำ |    |
| จ | ำ | จำ | จำ | ปำ | มำ | นำ | บำ |

มีตัวอย่างข้อความ หลังจาก  
ที่ประสมสระเป็นคำแล้ว  
และมีภาพประกอบให้เข้าใจ  
ความหมายชัดเจน

๘๓  
ผู้เป็นทะเล เพราะเป็นจำเลย จำ  
เป็นเฉลยข้อความ อย่าทำกริยาเลว  
ที่ตนเขามีเหว อย่าทำเหลวไหล

ผู้เป็นจำเลย



บทที่ ๒๓

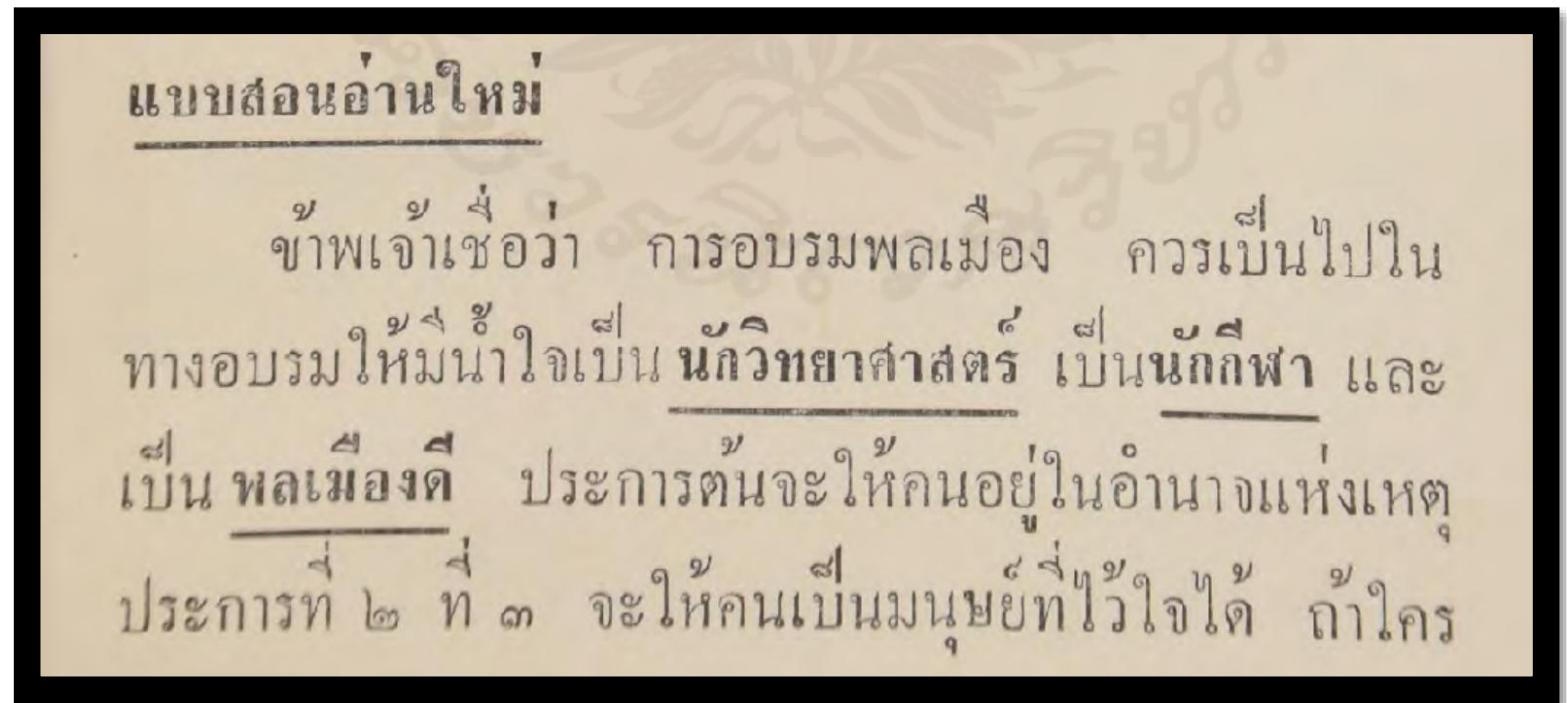
(ให้นักเรียนสังเกตว่า แ-ะ เมื่อมีตัวสะกดเปลี่ยน  
เป็นรูป แ-)

|      |      |     |     |     |
|------|------|-----|-----|-----|
| แะ-ง | แจ้ง |     |     |     |
| แด-ง | แดง  | แฝง | แกง | แตง |
| แก-น | แก่น | แคน | แตง | แตง |
| แะ-ม | แะม  | แะม | แะม | แะม |
| แะ-ว | แะว  | แะว | แะว | แะว |
| โ-น  | โ-น  | โ-น | โ-น | โ-น |
| โ-ง  | โ-ง  | โ-ง | โ-ง | โ-ง |

มีการระบุสิ่งที่ให้นักเรียน  
สังเกต แล้วจึงยกตัวอย่างคำ

## แบบสอนอ่านใหม่ ของเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี

แบบสอนอ่านใหม่เป็นหนังสือ  
ที่ใช้สำหรับอ่านคู่กับแบบเรียน  
ใหม่ จัดเป็นหนังสืออ่าน  
ประกอบ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ  
อบรมพลเมืองให้มีความรู้ด้าน  
วิทยาศาสตร์ มีน้ำใจนักกีฬา  
และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ



มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ สัตว์ พืช โลก  
เช่น ในแบบสอนอ่านใหม่ เล่ม 2 มีเรื่อง  
พระอาทิตย์ส่องโลก พระอาทิตย์อบอุ่น  
โลก มนุษย์ สัตว์ พืช ต้องการแสงแดด

ภาค 1 ให้ความรู้  
เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์

มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเล่นกีฬา  
ต่าง ๆ ทั้งในร่มและกลางแจ้ง แฝง  
ไว้ด้วยการอบรมอุปนิสัยของ  
นักกีฬาที่ถูกต้อง

ภาค 2 อบรมให้มี  
น้ำใจนักกีฬา

มีเนื้อหาเกี่ยวกับการวางตัวให้  
เหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคม การทำ  
หน้าที่ที่ถูกต้อง ตัวอย่างของบุคคล  
สำคัญที่มีคุณธรรม

ภาค 3 อบรมให้รู้  
หน้าที่ของพลเมืองดี

แบบสอนอ่านใหม่ มี 7  
เล่ม ใช้เรียนระดับ  
ชั้นละ 1 เล่ม แต่ละเล่ม  
แบ่งออกเป็น 3 ภาค

นอกจากนี้ในแต่ละภาคยังมีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฝึกฝนในหลาย ๆ ด้าน เช่น เครื่องเล่น คำทาย เครื่องจำ เป็นต้น กิจกรรมต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสดูฝึกคิด ทดลอง สังเกต ตลอดจนจดจำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และนำคุณธรรมคำสอนที่ดั่งาม ไปประพฤติปฏิบัติตามได้เป็นอย่างดี

### เครื่องเล่น

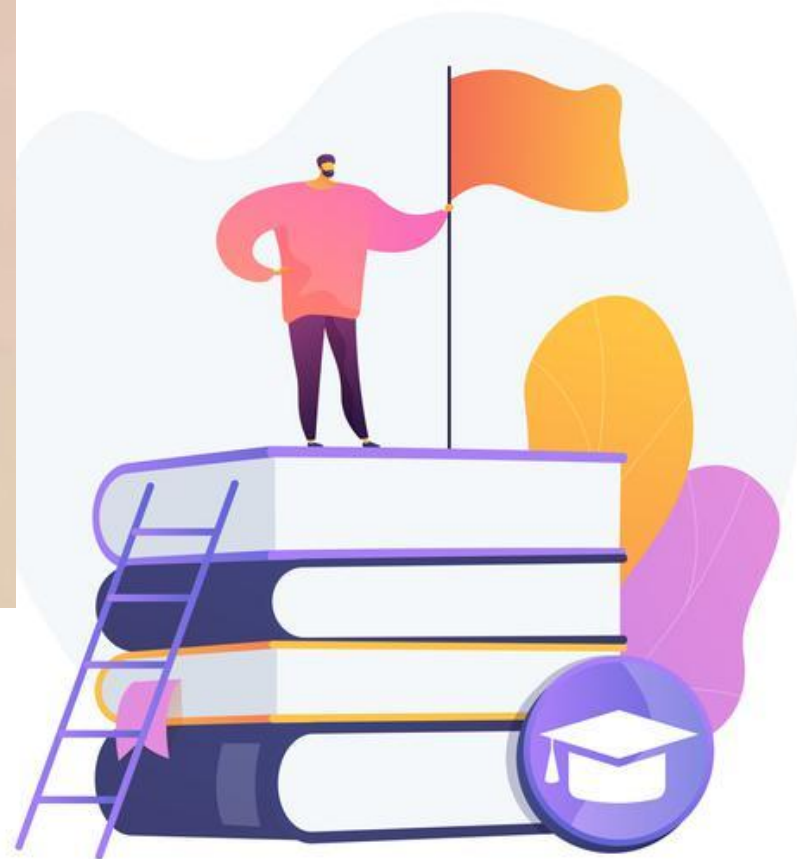
๑. จุดเทียน เอาถ้วยแก้วครอบเทียน ทอบได้ไหม  
ว่าทำไมเทียนดับ ?
๒. จุดเทียน ๒ เล่ม เอาถ้วยแก้วเล็กครอบเล่มหนึ่ง  
เอาถ้วยแก้วใหญ่ครอบเล่มหนึ่ง คอยดูว่าเทียน  
เล่มไหนจะดับก่อน ทำไม ?

๑๘

## แบบสอนอ่านใหม่ เล่ม ๑

### คำทาย

๑. ทำไมเงายาวเวลาเช้า ?
๒. อะไรทำให้เงาสั้นในเวลาเที่ยง ?
๓. เวลาจวนเย็นเงาสั้นหรือยาว ?



## เอกสารอ้างอิง

ธรรมศักดิ์มนตรี, เจ้าพระยา. (2542). *แบบเรียนใหม่*. พระนคร : โรงเรียนช่างพิมพ์ วัดสังเวช.

รังรอง เจียมวิจักขณ์. (2561). *แบบเรียนภาษาไทย: พัฒนาการจากอดีตสู่ปัจจุบัน*. ปทุมธานี: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสริมแสง พันธุมสุต. (2530). *พัฒนาการของแบบเรียนหลักภาษาไทย: วิเคราะห์เฉพาะแบบเรียนหลักภาษาชั้นต้น*. สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.